

HET BEELDHOUWWERK VAN HILDO KROP AAN DEN NIEUWEN RAADHUIS-VLEUGEL,

□ □ □ DOOR VAN DEN EECKHOUT □ □ □

DE nieuwe vleugel, die aan het Prinsenhof gebouwd is, volgt de sierlijke buiging, een geleidelijke boezembuiging van den Oude-Zijds-Voorburgwal, het smalle grachtje, waarin de goudene iepenblâren in dit late herfsttij droefgeestige drijvende eilandjes vormen.

Van die mooie grachtbuiging is partij getrokken door de stadsbouwmeesters, aan wier gelukkige samenwerking deze bijbouw van ons gemeentehuis te danken is. Het zijn de architecten Hulshoff, de ontwerper van de algemeene indeeling en den plattegrond, en Lansdorp, door wien de gevel geteekend werd, die wij in 't bijzonder behooren te noemen, al zouden wij aan anderen onrecht doen, zoo wij het heele werk weer aan hen beiden enkel toeschreven.

Komt men van de Damstraat den Oude-Zijds-Voorburgwal op, over dezelfde kleine steentjes, waar de trouwkoets-paarden met fieren pas gewoon zijn de opgedofte familiën ter ceremonie heen te trekken, en waar de edelachtbaren van den Gemeenteraad nadenkelijk op stappen, als, in ons aller belang, de vergadering hen roept, — komt men, zeg ik, langsdar voor den ingang van het Stadhuis, dan is het een lust, de mooie welving van den hoog rijzenden nieuwen vleugel te zien, halverwege onderbroken door een zich uitteekenend trappenhuis, alles bijeen een rustig spel van groote muur- en venstervlakken, waarin, vooraan de donkerder roode baksteen-versieringen, en verderop de lage granieten pilaarkoppen een prettig rhytme verzekeren. Een lust is het, vóór den cour van het stadhuis staande, met één blik de moderne rijzigheid van den nieuwen vleugel te omvatten, zooals die langzij de gracht buigt, — te zamen met het daarbij zoo afstekende en toch allerminst detoneerende stijf-rechte fronton van het oude Prinsenhof, — een zwaarversierde renaissancistische ouderwetschigheid, met hoornen des overvloeds, en najaden, en drietanden.

Aan dezen grachtkant nu, en in een zijstraatje, waarbinnen de nieuwe gevel inbuigt, kwam sedert eenige dagen de straks genoemde plastiek bloot, — reeds eerder de roodbruin gebrande, waarmee boven de a.s. burgemeesterskamer een, als geheel fleurig aandoende band is gelegd, en nu ook de granieten pilaarkoppen, de grijze en zwaar-ernstige, van den stoep af met de hand bereikbare, alles arbeid van den stadsbeeldhouwer Hildo Krop.

Over dezen arbeid is het mijn voornemen, hier ook in onderdeelen iets meer te zeggen.

De beeldhouwer, die op het werk aanwezig was, had de vriendelijkheid, bij aarzeling over een bedoeling mij voor te lichten. En had hij zelf niets gezegd, het is best mogelijk, dat de aanwezigheid alleen-al van den maker u tot een vollediger begrip gebracht had van hetgeen ge hier ziet. Want er zit iets in Krop, ook uiterlijk, dat bij zijn beeldhouwwerken aansluit: klaarheid bij breede vormgeving, meer directe ontroering dan verstandelijke speelschheid. Toch bevindt zich, het is waar, aan dezen Raadhuisvleugel ook een meer speelsche versiering, in een hoekoplossing in de zijstraat, waarover straks, apart, een enkel woord.

De baksteen-band van opwekkend bruinrood, die vooraan opvalt, draagt eenige keeren, terzij en middenin, de Stedemoeder. Het is beter te zeggen de Stedemoeder dan de Stedemaagd, want de beeldhouwer heeft een vrouw, wijdbeens zittend, een die droeg en baarde, als de moeder der stad afgebeeld. Deze zich herhalende Moeders zijn kleine baksteen-figuren. Twee ervan staan geheel los als sluitstukken; maar de beide andere bevinden zich juist in 't midden van de reeks, met onder zich een kerktoren, van welks voet twee grachtenbogen oprijzen, die zelf in huizen en boomenkruinen gevat zijn.

De verdere baksteen-figuren schijnen elk in beeld te brengen een eigenschap, wenschelijk bij Bestuurders.

Daar is eerst de adelaar; om zijn Wijden Blik. Onder dien, sober gehouwen, ver-kijkenden vogel, zien wij de figuren der menschenkinderen in de veilige beslotenheid van huis en stad.

Dan een mansfiguur met het zwaard omlaag, dat recht in een hart steekt. De zwaarddrager zelf ziet niet naar 't hart neêr. Dit moet de Onverbiddeijkheid zijn, die zelfs het eigene wonden zou. Ook hieronder figuren, ik meen van vrouw en kinderen in hun toekomstgang.

De derde baksteen-figuur, gelijk de vorige gerepeteerd, geeft een, door een man betoomd paard, omringd door bliksemschichten, boven een phenix, die uit zijn asch oprijst: de Durf dus, in den storm, waaruit de eeuwige wedergeboorte voortkomt.

De vierde en laatste is een lange, zeer uitgerekte, naakte mansfiguur: de verbinding van Eenvoud en Klarheid uitdrukkende, waarbij men denken kan aan de regels in Herman Gorter's „Pan”: „Hij heeft geen enkel sieraad aan van slaafschheid en geen enkelen waan.”

Talrijke kleine baksteen-reliefjes zijn, boven en beneden en neven dezen roodbruinen band, tegen vensterkozijnen aangedrukt, waardoor zij het naar-buiten-schieten van deze kozijnen levendig accentueeren. Krop heeft een bijzonder plezier in die dingsigheidjes, waar hij, in zoo nauwe ruimte, door twee, drie schaduwlijnen een verbeelding moest vastleggen.

HILDO KROP. PILASTERBEKRONING, GRANJET.

HILDO KROP. PILASTERBEKRONING, GRANJET.

HILDO KROP. PILASTERBEKRONING, GRANJET.

HILDO KROP. PILASTERBEKRONING, GRANJET.

HILDO KROP. RAAMVERSIERING, GEBAKKEN AARDE.

HILDO KROP. RAAMVERSIERING, GEBAKKEN AARDE.

HILDO KROP. BEKROOND RAAMPILASTER,
GEBAKKEN AARDE.

HILDO KROP. BEKROOND RAAMPILASTER,
GEBAKKEN AARDE.

Hij wees op één ervan: een mannetje met neerzwevende vogels, waarbij hij het hem vertrouwde „Amsterdam” van Adama van Scheltema aanhaalde: „De zeilen vallen neer als doodgeschoten zwanen.”

Terwijl ik eens even, langs de pilaarkoppen, het straatje terzijde indwaalde, trof mij op een vooruitspringenden hoek een onverwacht schouwspel; ook werk van Krop, maar zoo geheel anders van inhoud en voorstellingswijze, dat het verraste. 't Zijn een satyr en een soort dolfijnkop. Den lustigen staart van het watermonster houdt de satyr in de hand vast. In het niet-vroolijke, een beetje kale en sinistere zijstraatje is het, of er iets van dien stadhuishoek af hartelijk lacht. Deze hoeksteen geeft aan de heele omgeving den toon door die speelschheid, waarvan ik straks repte, en die bij Krop „hors d'oeuvre” is.

Maar aan de gracht zelf bekronen zijn voornaamste werken de breede, in vouwen golvende zuilen, korte granieten zuilen.

Zooals de Stedemoeders geflankeerd waren door gerepeteerde figuren, die de eigenschappen van den gewenschten Bestuurder in beeld brengen, zoo vindt men, zij het anders gerangschikt, ook weer op deze zes korte zuilen een figuren-herhaling aangebracht. Van links naar rechts en van rechts naar links, beide reeksen op het midden gericht, volgen daar als pilaarkoppen de beelden van Aarzeling, Geslagenheid en Rust-in-Zichzelf.

De figuur van Rust, door slangen omringd, van de drie figuren-typen de centrale en dus de voornaamste, schijnt mij minder bevredigend dan de beide andere, al is ook zij zeer mooi gedacht. Een mansfiguur is zij, een waarvan het lijf als onbelangrijk tusschen twee zich kronkelende slangen omhoog rijst, rustig het mannelijk hoofd dragende. De slangen houden hun staartpunt in den bek: het oude symbool van den (hier gemouvemeteerden) wereldschen kringloop. Het positieve, in dit negatieve bedoeld, het actieve in dit positieve niet éven, maar volledig uit te drukken is, zoo wil het mij echter voorkomen, minder bereikt dan de uitbeelding van b. v. de Aarzeling, die ook een geweldige opgave inhield. De mansfiguur van de Rust, met om zich de kronkelende slangenmassa's, is ook minder met den pilaar, die haar draagt, tot een eenheid geworden, dan het de prachtige Aarzeling is, de breede, uit de diepten des levens zoet lachende kop met de twee aarzelig dwalende figuren, die als zijne tijdelijke gedachten zijn. Deze Aarzeling is, naar beneden en naar boven, en terzijde heen, één met den pilaar, dien zij bekroont, één met den steenen draagbalk en met de heele omgeving. Is de Rust edel gedacht, deze Aarzeling schijnt mij een belangrijk volmaakter kunstwerk, hetwelk de duizenden, die daar in vele komende jaren bij sneeuwstorm of zon zullen voorbijgaan aan de oude gracht, de macht zal hebben te boeien door zijn zuiverheid en zijn diepte.

Tusschen Rust en Aarzeling is de pilaarkop van de Geslagenheid:

geknakte hoofden onder een neerval van doem, gelijk het mij tenminste dunkt, want het is als een regen van bloed, of is het een zware treurwilgtak, die over deze gebogene figuren hangt? „Moeder wat stelt dat voor”, hoorde ik een voorbijgaanden jongen zeggen. De knaap kon nog niet weten, dat in alle kunst, zoowel in de verskunst, als de beeldhouwkunst en de muziek, de diepere bedoeling moet duidelijk wezen maar vele elementen vaag, want dat een kunstwerk is als het cosmische, dat het is als de natuur, die schoon is in de onbestemdheid van onvaste omtrekken.

Er rest mij te vermelden: de nog onaffe ingang van dezen nieuwen bouw, met opzij, in de twee ingangszuilen vertikaal verwerkt, de Gedachte, het Bevel en de Uitvoering.

De positie ten opzichte van elkaar van de verschillende figuurtjes, die de Uitvoering in beeld brengen, is zeer bewegelijk en mooi en vol plastische werking. De twee vertikale zuil-uitloopers, waaruit ze gehouwen zijn, hebben echter iets hangends gekregen, dat bij geheele afwerking — want deze banden zijn niet voltooid — wellicht verdwijnt. Het hangende karakter zou, als het bleef, in tegenspraak zijn met de beëindiging beneden, door groote manskoppen, op zichzelf beschouwd rijke en uitdrukkingvolle plastiek.

Wat boeit in dezen arbeid van Hildo Krop aan het Raadhuis is wel dit, dat men telkens onwillekeurig van het mooie detail toch weer opkijkt naar den heelen gevel, en dan bemerkt hoe vanzelfsprekend dit is, omdat hier geen werk, bij alle bekoring uit zich zelf, zóózeer boeit als het de passendheid doet van het werk bij het bouwwerk. Het een steunt hier het ander. En het beeldhouwwerk steunt wel zeer de verschijning van het geheele gebouw. Hildo Krop is in zeer bijzondere mate een bouwbeeldhouwer geworden in de nu reeds vele jaren, dat hij voor dezen verantwoordelijken, en bij uitstek op de gemeenschap gerichtten arbeid zooveel gelegenheid gehad heeft.

Hetgeen hem nog te doen staat is de bewerking van den granieten uitbouw onder het trappenhuis, een trappenhuis met nu nog gewoon-glazen ramen, maar waar gebrandschilderde vensters in zullen worden gezet van Roland Holst. Die granieten uitbouw, in zijn voorloopige, meetkunstige massawerking pikant en aangenaam om te zien, zal door Krop's beitels in grootere bewogenheid komen. Het nog niet opgeloste vraagstuk der twee naar voren springende punten, direct onder het hooge venster en boven dien uitbouw, waar of klein beeldhouwwerk komt of monumentale ijzeren lantarens gedacht zijn, worde hopelijk in laatstgenoemden zin beslist! Juist op de, hier even gebroken buiging van den nieuwen vleugel zullen groote zwarte lantarens voortreffelijk het kunnen doen.